

ЛИДИЈА НИКИТОВИЋ

ДЕПО БРОНЗАНИХ ГРИВНИ ИЗ ГОРЊИХ БРАНЕТИЋА

ЛИДИЈА НИКИТОВИЋ
УУ 32000 Чачак
Народни музеј

УДК 903.05 (497.11)

Горњи Бранетићи, село брдско-планинског типа, налази се у северозападном делу општине Горњи Милановац, а смештено је на јужним падинама планине Липоваче. У засеоку Јасик, на простору локалног каменолома, мештанин Радојко Ивовић је 1950. године пронашао оставу праисторијских бронзаних гривни. Према казивању налазача, гривне — њих око десет комада — налазиле су се у процепу стене и биле нанизане једна на другу. Релативна дубина налаза износила је око 0,50 м. Само место налаза је десна стрма обала Јасичког потока, сада обрасла шумом. Остава у целости није сачувана. Четири гривне се налазе у Народном музеју у Чачку, а једна је доспела у приватну збирку Сретена Љубеновића.¹

Сви сачувани примерци ових масивних, отворених бронзаних гривни украшени су косим канеловањем и урезивањем геометријских мотива по систему метопских поља. Две гривне са канелованом површином потпуно су идентичне, у облику, третману површине и тежини, што можда указује на тежњу ка „серијској“ производњи.

Ова делимично сачувана остава састоји се из следећих налаза:

1. Масивна бронзана гривна са равним крајевима, сегментног пресека, украшена је косим канелурама (жљебовима), распоређеним у три метопска поља. На оба краја налазе се по три вертикалне канелуре одвојене са по два нарецкана ребра. Даље следе два мања поља са косо постављеним канелурама, а централни део такође је канелован. Ове метописе раздвојене су са два вертикална жљеба, између којих је нарецкано ребро. Местимично између канелура налазе се косо урезане линије комбиноване са кратким зарезима. Гривна је прекривена зеленом патином, (Т. I сл. 1). Пречник: 10,4 x 8,9 цм, тежина: 280 грама, инв. бр. 1104.

2. Гривна готово идентична са претходном (Т. I сл. 4). Прекривена је тамно-зеленом патином, која је делимично оштетила површину. Пречник: 10,9 x 9,1 цм, тежина: 280 грама, инв. бр. 1105.

3. Бронзана гривна са отвореним заравњеним крајевима, сегментског пресека. Површина је подељена на три метопска поља. На оба краја налазе се по три вертикалне канелуре раздвојене са два нарецкана ребра. По крајевима су мања поља украшена косим канелурама и кратким зарезима. У централном делу су два низа шрафираних троуглова који се теменима додирују, а ограничена су са тракама урезаних линија. Са једне и друге стране су симетрична поља испуњена шрафираним троугловима, концентричним круговима и цик-цак мотивима од двојних уреза и мањих убода. Површина гривне је прекривена тамном, мрко-зеленом патином, а плитко урезан орнамент се делимично изгубио. На једној половини гривне површина је избрушена (Т. I сл. 3). Пречник: 9,6 x 8,7 цм, тежина: 187,6 грама, инв. бр. 1106.

4. Отворена бронзана гривна са равним крајевима, сегментног пресека. Украшена је канелованим и урезаним орнаментом по систему метопских поља. На крајевима се са обе стране налазе три вертикалне канелуре раздвојене са два нарецкана ребра. Даље са обе стране постављена су мања поља са канелованим украсом и кратким зарезима. Централно поље одвојено је са по две вертикалне канелуре и једним нарецканим ребром. У средини гривне су два ромба са тачком, оивичена са по три урезане линије. У бочним пољима налази се по један, двоструко урезан, издужен троугао испуњен вертикалним урезима. У слободном простору налази се кратки низ тачкастих убода. Гривна је прекривена сјајном тамно зеленом патином (Т. I сл. 2). Пречник: 8,4 x 9,6 цм, тежина: 106,7 грама, инв. бр. 1107.

Налаз из Горњих Бранетића припада већ познатом облику гривни, које су нађене у оставама типа Гучево—Барајево—Јајчић.² Осим ових локалитета, оставе из Обајгоре код Бајине Баште,³ Брајковићи код Косјерића⁴ и остава Трилић код Уба⁵ садржи сличан материјал. Гривне овог типа налажене су и шире, на подручјима Баната, Трансилваније и југозападне Паноније. Овакве оставе М. Гарашанин опредељује у хоризонт II, халштата A1.⁶ Аналогни материјал јавља се у хоризонту Cincu Suseni у Трансилванији, као и у хоризонту II Велико Набрђе у северној Хрватској, датован у период Bg D — Na A1.⁷

Што се тиче карактера налаза и чињенице да је у питању једнообразни материјал, највероватније да је ова остава или скривница или култна, где су гривне положене у процеп стене као заветни дар неком хтонском божанству.⁸

НАПОМЕНЕ

1. Податке о условима налаза, као и саме предмете, прикупила је екипа Народног музеја у Чачку приликом рекогносцирања територије Горњег Милановца 1987. године. Према подацима налаза, било је десетак гривни у остави, али део је сагубљен у домаћинству, а неке је поклонио током времена. Народно музеј у Чачку откупио је два примерка од налаза, а два од Драгољуба Трнавца, мештанина. Једна гривна, која се налази у збирци пок. Сретена Љубеновића, на основу податка да је набављена у овом селу, и истог типа као помесуте, вероватно је из ове оставе (пописана у збирци С. Љубеновића под бројем А-96/87).

2. Праисториске оставе Србије и Војводине, *Fontes*, I, Београд, 1975, Т. III сл. 2—3, Т. IV 1—8, Т. V 1—6, Т. VI сл. 1—4.

3. Медовић П., Остава бронзаних предмета из Обајгоре, „Старинар“, Н. С. XXIV — XXV, 1973. — 1974, 175 и д. Т. I—VI.

4. Зотовић М., Археолошки и етнички проблеми бронзаног и гвозденог доба Западне Србије, Београд 1985, 67 и д., Т. XVII.

5. *Fontes*, I, Т XXIII — XXIV.

6. М. Гарашанин, „Праисторија југословенских земаља, Бронзано доба, IV“, Сарајево, 1983, 685 и д.

7. М. Petrescu Dimbovita, *Depozitale de bronzuri din Romania*, Bucuresti 1977, Pl. 117, 4, Pl. 118 (Berzasca). К. Вински—Гаспарини, Оставе са подручја културе поља са жарама, Праисторија IV, 647 и д.

8. Гарашанин М., и. д., 685.

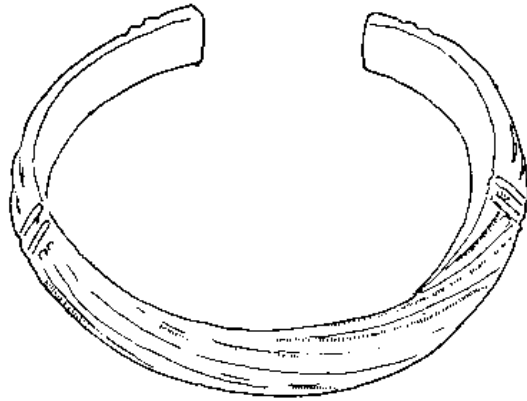
DÉPÔT DE BRACELETS EN BRONZE DE GORNJI BRANETIĆI

Le village de Branetići, situé sur les pentes méridionales de la Lipovača, se trouve dans la partie nord-ouest de la commune de Gornji Milanovac. En 1950, dans le hameau de Jasik, fut découvert, près de la carrière locale, un dépôt de bracelets préhistoriques de bronze qui, cependant, n'a pas été conservé dans son ensemble. Des dix exemplaires découverts, quatre se trouvent au Musée National de Tchatchak, alors qu'un a fini par faire partie d'une collection privée.

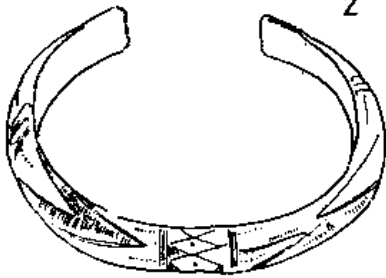
Tous les exemplaires conservés de ces bracelets ouverts en bronze sont ornés de cannelures obliques et de motifs géométriques gravés, disposés selon le système des métopes. Deux bracelets à surface cannelée sont identiques du point de vue de la forme, du traitement des surfaces et du poids, ce qui annonce une tendance à la production en série.

Les bracelets découverts à Gornji Branetići ont la forme bien connue que présentent les dépôts de bracelets du type de Gučevo—Barajevo—Jajčić. De même, es dépôts d'Obajgora, près de Bajina Bašta, ceux de Brajkovići, près de Kosjerić, ainsi que celui de Trlići, près d'Ub, renferment le même type de bracelets. Ceux-ci ont été relevés sur le territoire du Bannat, dans le sud-ouest de la Pannonie, en Transylvanie (horizon Cincu Suseni) et en Croatie (Veliko Nabrđe, horizon II). Du point de vue de la chronologie, Garašanin les situe dans l'horizon II Halstadt A₁.

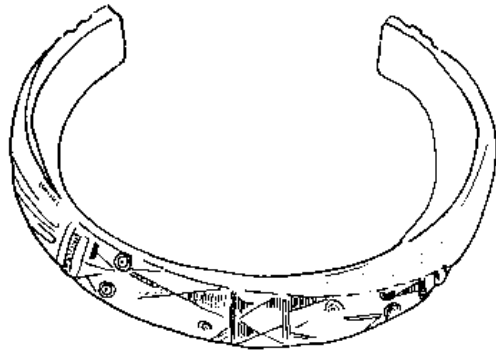
Le caractère du dépôt, ainsi que l'uniformité des pièces nous portent à supposer qu'il s'agit d'un trésor ou d'un dépôt culturel, les bracelets ayant été posés dans la fente d'une roche comme offrande votive à une divinité chtonienne.

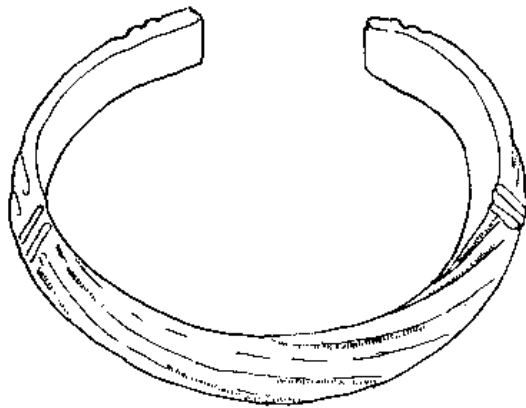
1

2

3

4

